

Foto: MAGNUS ANDERSSON

Även Slottsgatan drabbades av den stora stadssaneringen på 1960- och 70-talen. Och det i en förändring, där resultatet blev ganska könlöst.

Åter på Slottsgatan

Foto: MAGNUS ANDERSSON

Hyrkusverket idag. Huset används sedan åtskilliga år av kommunens gatu- och parkavdelning. I bakgrunden det mögeldrabbade kontorshuset Presidenten.

Slottsgatan låg ljusår bort från Ljura. På andra sidan Strömmen. I en helt annan värld.

Det är just dessa tankar som far genom huvudet när jag går där idag. På en gata, vilken likt andra gator i innerstan har förändrats under åren. En ganska könlös förändring.

Namnet kommer av anknytningen till Johannisborgs slott, dit man kom via den lilla Slottsgränden på Saltängen.

Gatan har även anknytning till hertig Johan, slottets byggherre, och på vars initiativ den norra sidan av Strömmen stakades ut och bebyggdes under 1600-talet.

Den enda slottsliknande byggnaden vid själva gatan är väl annars den tidigare Brücks textilfabrik, i hörnet av Tunnbindingegatan, vilken 1913 gick upp i Yfa.

Och Matteuskyrkan, långt uppe på höjden.

För mig var Slottsgatan alltid långt borta. Mormor och morfar bodde vid Vattengränden och ett besök där under tidigt 60-tal var som att ge sig ut på okända vatten.

Visst. I området fanns exempelvis välkända inrättningar som Hotell Kullberg, Nisse Olssons tobak, Centralmagasinet och Belins speccier. Men i övrigt var det okänd mark.

I slutet av 60-talet var det annorlunda. Då hade jag vidgat vyerna och tagit mig långt utanför Ljuras gränser.

Då hyrde vi Ljuragrabbar en liten vindsvåning, i form av en etta med kök i hörnet av Slottsgatan-Kungsgatan. Granne med gamla Carl Fredriks bryggeri och ölstuga Tyrol.

Huset stod och väntade på rivning och i lägenheten fanns några möbler, en kran med kallt vatten och ett litet förrådsutrymme under snedtaget.

Men. Vi kunde skryta med en kakelugn som var målad som en polkagris!

Lägenheten gick under namnet Lyan och det här var under mellanölets glada, men ack så dimmiga epok. Och att hyra som granne till ett gammalt bryggeri och till en ölstuga, det var något som förpliktigade.

Vilket kanske kan förklara att jag inte har något minne av om det var vi som hade målat kakelugnen.

Vem som betalade hyran har jag heller inget minne av.

Det gamla hörnhuset som inrymde Lyan är borta sedan 80-talet. Så även ölstuga Tyrol.

Minnet är desto klarare av hyrkusverket långt ned på Slottsgatan och den siste hyrkusken, Evald Fredriksson.

Han var morfar till bästa kompiserna på Ljura, Göran Willner. Och Evald Fredriksson hade jobbat vid hyrkusverket sedan tonåren.

Vid flera tillfällen fick jag följa med in på den lilla stenbelagda stallgården och hälsa på hästarna.

När jag står framför det sista hyrkusverket kan jag förnimma klappret av hovar. Då låg det en lagom från doft av stall över gård och hus.

Lady, Tango och Cassak var några av de statliga hästarna hos Fredrikssons.

Inne i huset fanns det enorma samlingar av porslinshästar, seldon och klockor. Men hyrkusverkets dagar var räknade.

I mitten på 70-talet byggdes, nästan vägg i vägg, de statliga verken. Alltså den kolossbyggnad som idag är rejält mögeldrabbad.

Hyrkusverkets lilla hus hade stått sedan mitten av 1800-talet och gör så än idag. Utan mögel. Men vid de statliga verken tog det bara ett tjugotal år. Ett typiskt fuskbygge.

Var tog den gamla hantverkstraditionen vägen?

För att återgå till Evald Fredriksson så medverkade han i TV-filmen Här kommer Petter, vilken spelades in på Saltängen.

ARKIVBILD

Fullt av profil. Och av profiler. Som hyresgäster med Lyan var vi grannar med ölstuga Tyrol och gamla Carl Fredriks Bryggeri. Ett faktum, vilket förpliktigade under mellanölspeken.

Foto: MAGNUS ANDERSSON

Repslagareligan är tillbaka. Nästan 40 år har gått sedan kommandot: "Tystnad!! Tagning!!", ljud ut över Saltängen. Då under filminspelningen Här kommer Petter. Men av den gamla arbetarstadsdelen Saltängen återstår intet. Borta sedan länge är kåkarna, kullerstengatorna och gränderna.

ARKIVBILD

Hörnhuset Slottsgatan-Kungsgatan. Vindsvåningen var lika med Lyan, den lilla lägenhet som vi Ljuragrabbar hyrde i slutet på 1960-talet. Huset stod och väntade på rivning och i lägenheten fanns några möbler, kallvatten och ett litet förrådsutrymme under snedtaget.

Foto: MAGNUS ANDERSSON

Samma hörn idag. Här uppförde Lundbergs på 1980-talet moderna bostadshus.

Arkivbild: BJORN LARSSON

Hyrkusverket i mitten på 1960-talet. Mannen till vänster är Evald Fredriksson, Norrköpings siste hyrkusk och som även medverkade som kusk i TV-filmen Här kommer Petter.

Det gjorde även undertecknad.

Det var under de första åren på 1960-talet som delar av Saltängen och Slottsgatan vid två tillfällen förvandlades till filmstudio. Först i Här kommer Petter och sedan i uppföljaren, Petter kommer igen.

Kompisens pappa, Göte, var scenmästare på Stadsteatern och fick en förfrågan om några unga killar som kunde vara med som delar i Repslagareligan, ett "fruktat" ungdomsgång som gjorde livet surt för Petter.

Och vips, så stod vi framför regissören Kåge Gimtells i en så kallad audition och blev utfrågade om oss själva.

Valet var inte svårt för Kåge Gimtells. Han var vida känd för sin goda smak.

Bland skådespelarna fanns Åke Grönberg och Willy Peters. Petter spelades av Christian Peters och hans kompis av Rex Brådhe.

Repslagareligans ledare var Eldkvarns Tony Thorén, som gick i parallellklassen på Ljuras skolan.

Vi kunde inte undgå att lägga märke till skolkompisarnas avundsjuka blickar. Vi fick ju vara med i TV. Dessutom ledigt från skolan och en alldeles egen lön.

Flertalet av Saltängens gator och kvarter spårades av under filmningen.

Vid ett tillfälle skulle vi ligaför i Repslagareligan jaga Petter på några av Saltängens gator. Bakom ett hörn skulle han stjäla ett stort lass med trälådor och tunnor rakt i vår väg.

Men Kåge Gimtells eller någon annan i filmteamet berättade aldrig vad som väntade.

Just den scenen togs om fem gånger. Redan första tagningen resulterade i blodiga knän och skrapår över hela kroppen.

Av den gamla arbetarstadsdelen Saltängen återstår intet. Slottsgatan framstår här som en tråkig och intetsägande bruksgata.

Borta är Saltängens kåkar, kullerstengator, gränder och de små husen, vilka ofta låg dolda bakom plank ut mot gatorna.

Nu finns här i stället mindre industrier och företag med sina stora lagerbyggnader och magasin.

Helt profillöst.

FLANÖREN
LASSE SÖDERGREN

